

SVAMPE

TEKST- OG OPGAVERARK

NAVN:

KLASSE:

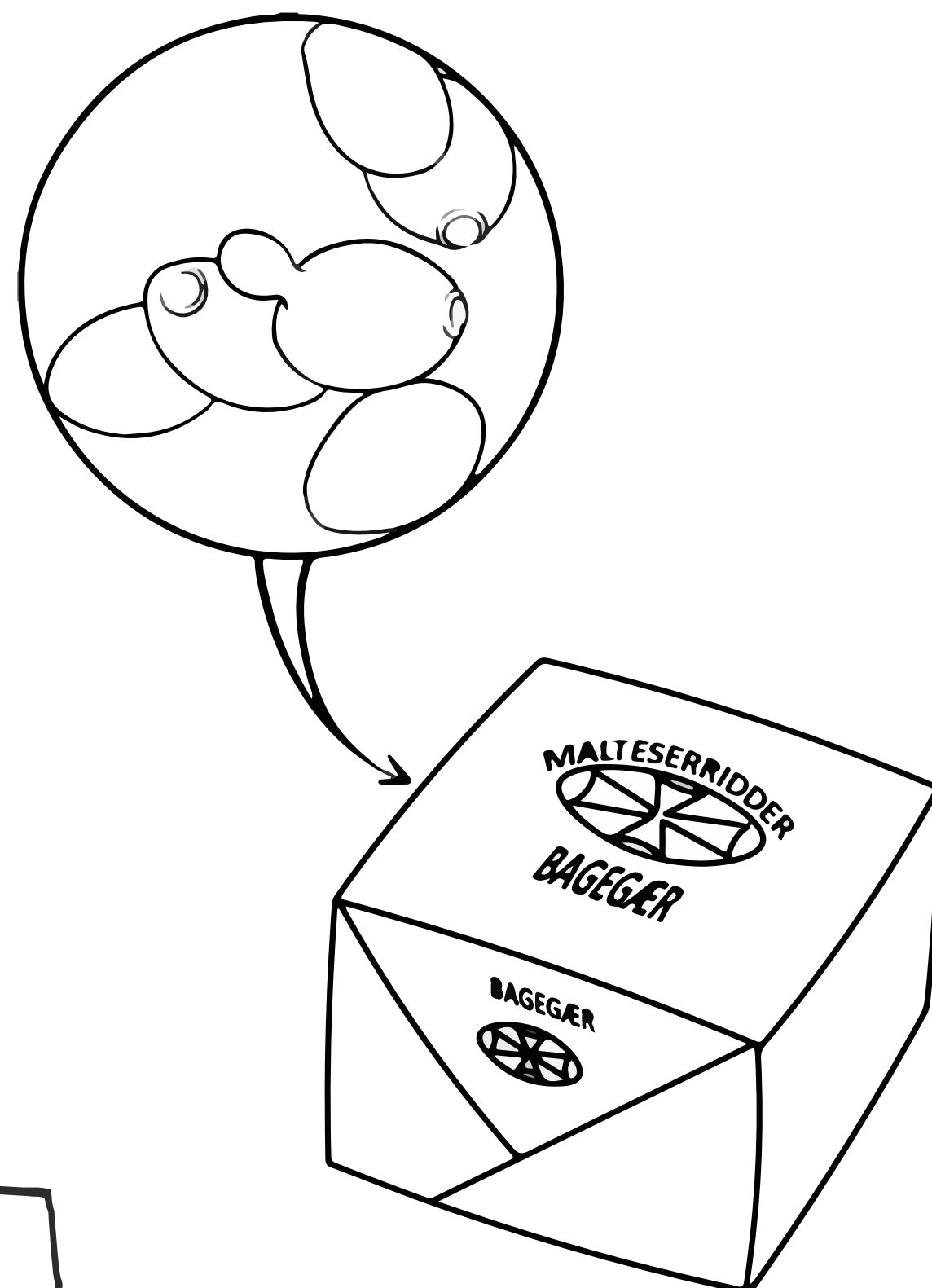
KORT OM SVAMPE

HVAD ER EN SVAMP?

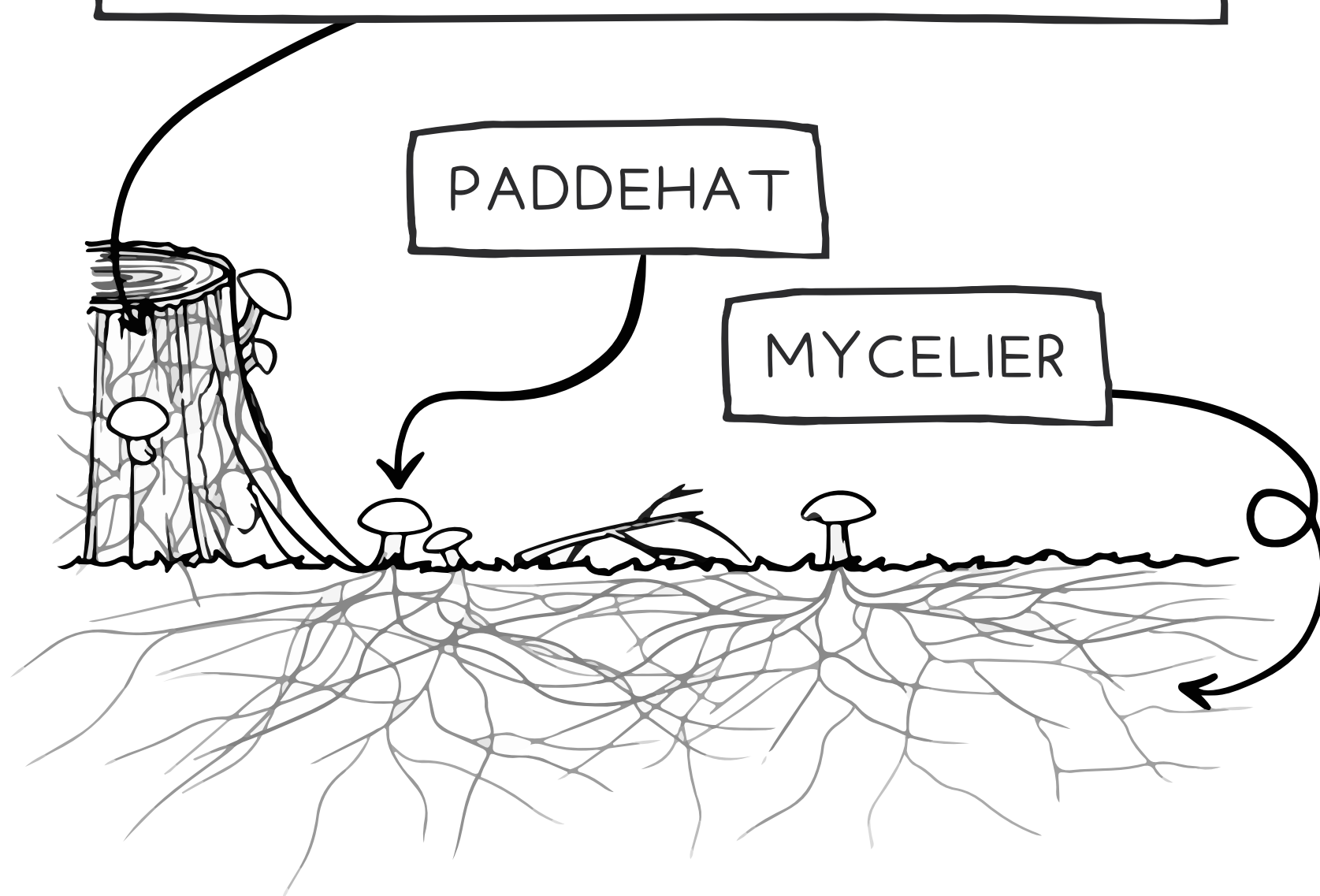
DU TÆNKER MÅSKE PÅ PADDEHATTENE I SKOVEN, MEN FAKTISK ER MUG OG GÆR OGSÅ SVAMPE. DER ER SVAMPE OVER ALT OMKRING OS, OG DE ER SUPER VIGTIGE.

MENS DYR OFTE KAN BEVÆGE SIG RUNDT, OG PLANTER KAN FÅ ENERGI FRA SOLEN, ER SVAMPE VIGTIGE NÅR TING SKAL NEDBRYDES.

OM DET SÅ ER GÆR DER NEDBRYDER GAMMEL FRUGT, MUG I BRØDET ELLER SVAMPE I SKOVBUNDEN, SÅ HJÆLPER DE MED AT GØRE DØDE TING TIL GOD MULD FOR PLANTERNE.

MYCELIER NEDBRYDER TRÆSTUB

PADDEHATTEN UDGØR KUN EN LILLE BITTE DEL AF SELVE SVAMPEN. DET MESTE AF SVAMPEN FINDES SOM TYNDE TRÅDE UNDER JORDEN (MYCELIER).

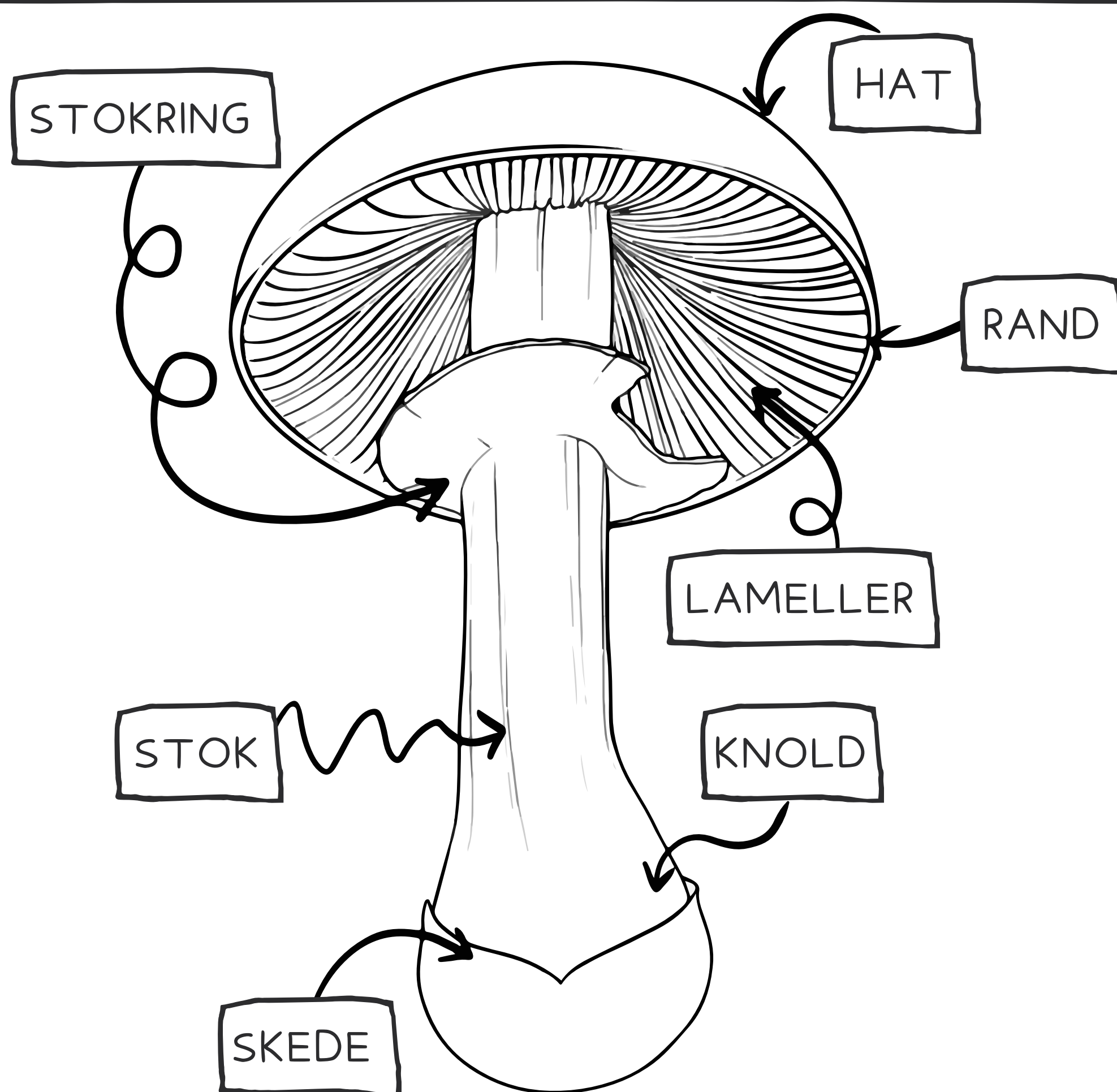
MYCELIER ER IKKE LIGESOM PLANTERS RØDDER. DE ER NÆRMERE SELVE SVAMPEN, MENS PADDEHATTEN KUN FINDES NÅR SVAMPEN VIL DELE SIG (FRUGTLEGEMET).

DET STØRSTE LEVENDE VÆSEN I VERDEN ER FAKTISK EN HONNINGSVAMP. MENS PADDEHATTENE ER GANSKE SMÅ, ER SELVE SVAMPEN KÆMPE. MAN FORVENTER AT HELE SVAMPEN VEJER OMKRING 35.000 TONS. EN BLÅHVAL KAN KOMME OP OG VEJE 200 TONS. HONNINGSVAMPEN I OREGON (USA) VEJER ALTSÅ DET SAMME SOM 175 FULDVOKSNE BLÅHVALER.

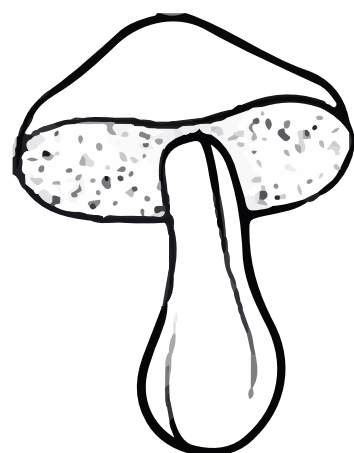
SVAMPE KAN VÆRE ENORME, OGSÅ SELVOM PADDEHATTENE ER MEGET SMÅ!

TAL OM DANSKE SVAMPE

NÅR VI LEDER EFTER SVAMPE ER DET DOG PADDEHATTENE VI SER, SÅ LAD OS TALE LIDT MERE OM DEM. FOR AT KUNNE TALE MÅ VI BRUGE ORD, SÅ HER ER NOGLE AF DE ORD VI BRUGER NÅR VI TALER OM PADDEHATTE.

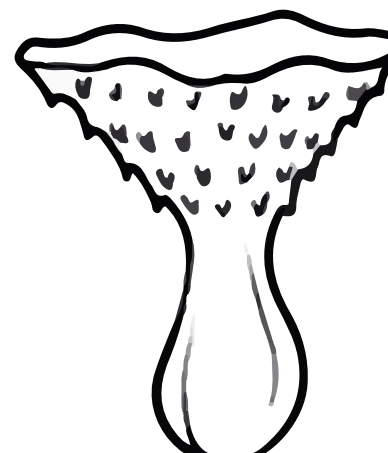
NÅR DU FINDER EN PADDEHAT, SKAL DU FØRST SE UNDER HATTEN. HAR DEN RØR, LAMELLER, PIGGE ELLER SER DEN HELT ANDERLEDES UD?

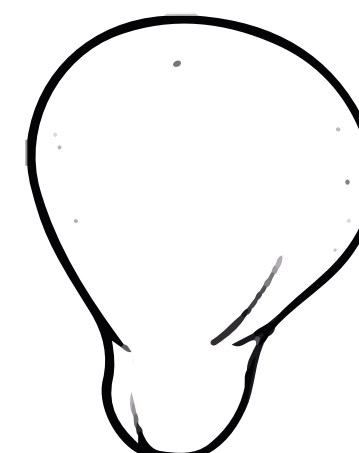
RØR (S. 3)

LAMELLER (S. 4-5)

PIGGE (S. 6)

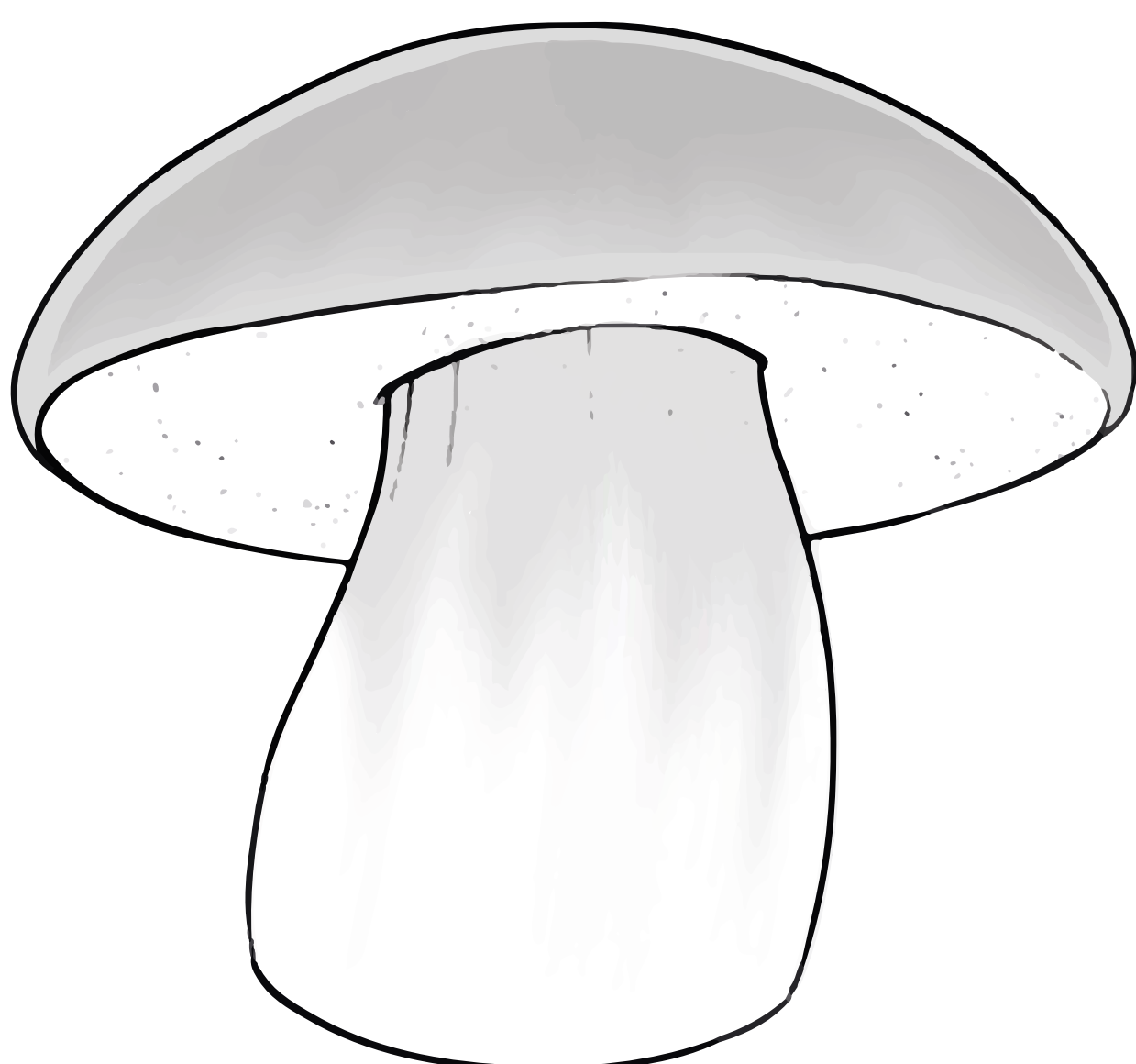
ANDET (S. 6)

RØR UNDER HATTEN

SVAMPE MED RØR UNDER HATTEN (RØRHATTE) ER SOM UDGANGSPUNKT SPISELIGE. DU KAN SIKRE DIG AT DEN ER GOD VED AT

1: SKÆR STOKKEN IGENNEM. BLIVER KØDET LIDT BLÅT, SÅ SMID DEN UD, DET KAN VÆRE SATANS RØRHAT ELLER DJÆVLE-RØRHAT, SOM ER GIFTIGE.

2: LÆG ET LILLE STYKKE PÅ TUNGEN. HVIS DET SMAGER STÆRKT/BITTERT, ER DEN IKKE RAR AT SPISE.

KARL JOHAN

KARL JOHAN (OGSÅ KALDET SPISELIG RØRHAT) ER EN SUPER SPISESVAMP.

HAT: LYS TIL MØRK BRUN (10-25 CM)

STOK: LYS BRUNLIG FOROVEN OG LYSERE MOD BUNDEN (10-20 CM)

VOKSESTED: TÆT PÅ TRÆER

ÅRSTID: AUGUST TIL OKTOBER

BRUN SKÆLRØRHAT

SPISELIG, MEN SKAL SPISES UNG (SEJ).

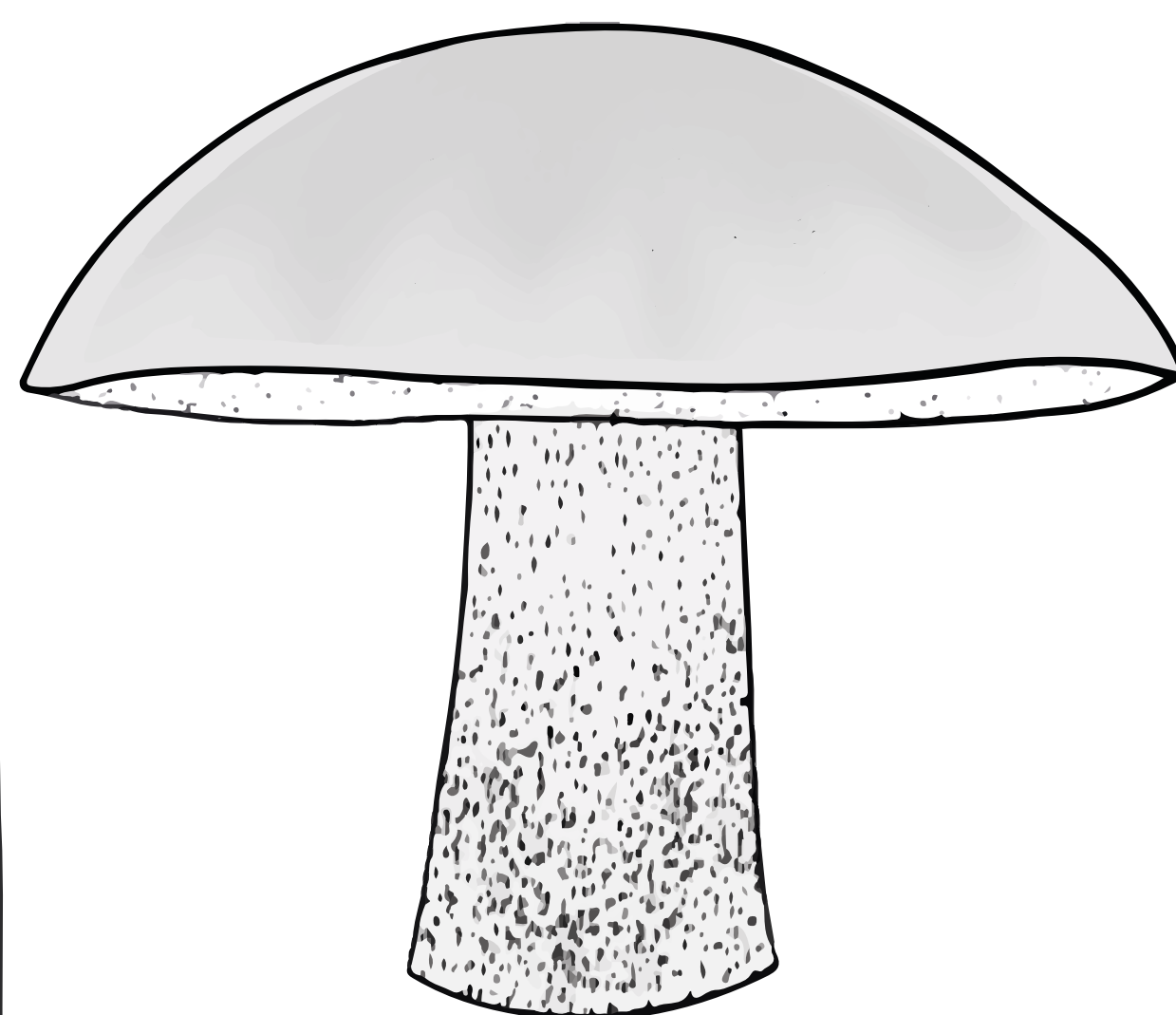
HAT: LYS GRÅBRUN (5-15 CM)

STOK: HVIDLIG, DÆKKET MED MØRKE SKÆL (10-20 CM)

VOKSESTED: VED BIRKETRÆER

ÅRSTID: AUGUST OG SEPTEMBER

LIGNER: FLERE MULIGHEDER (F.EKS. ORANGE SKÆLRØRHAT) MEN OGSÅ DISSE ER SPISELIGE

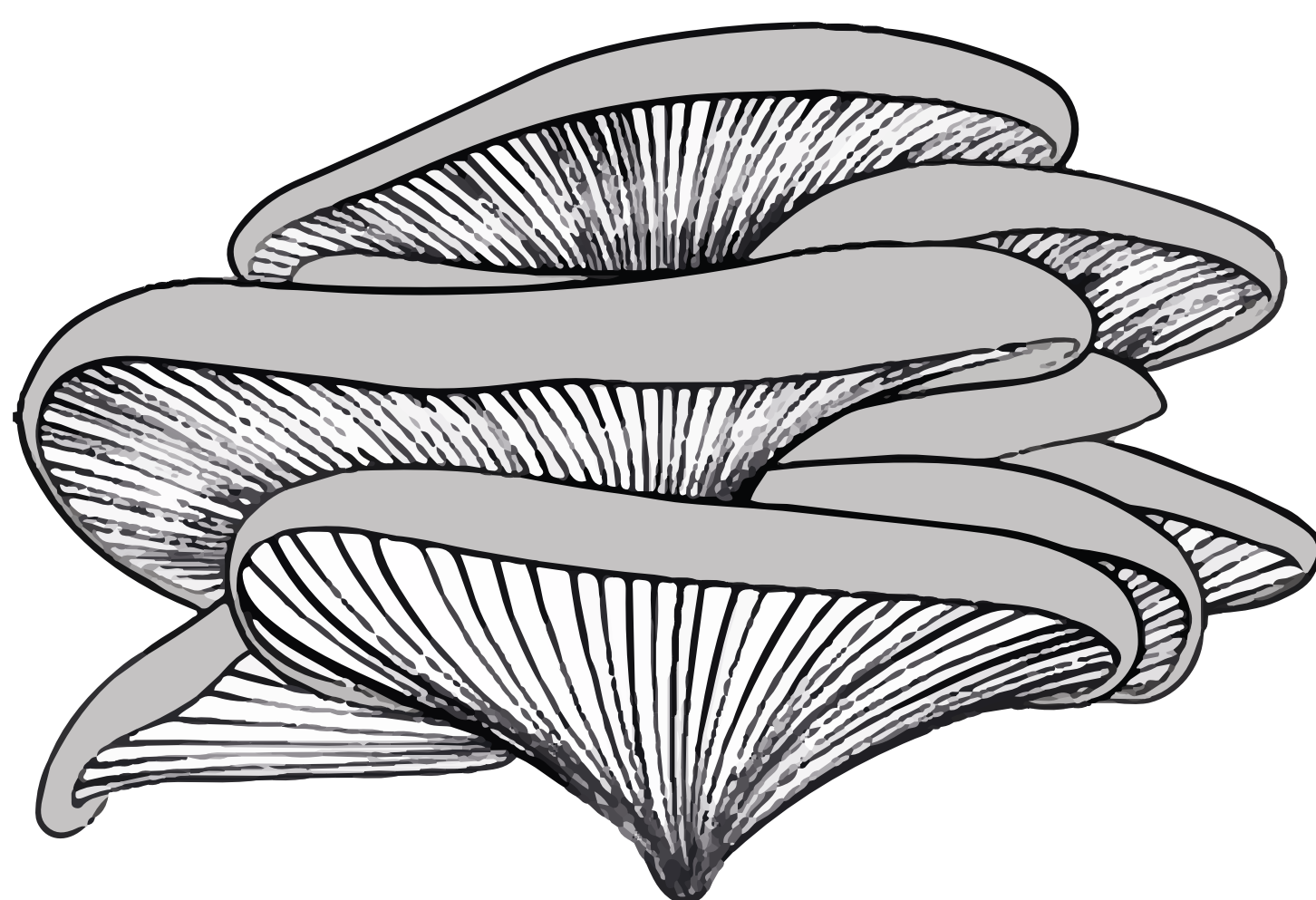

LAMELLER OG GROR PÅ STUB

HVIS PADDEHATTEN HAR LAMELLER SKAL DU STARTE MED AT SE HVOR DEN BLEV FUNDET.

STOD DEN PÅ JORDEN, ELLER SAD DEN PÅ DØDT TRÆ?

ET PAR GODE SPISESVAMPE PÅ TRÆSTUBBE ER ALMINDELIG ØSTERSHAT OG GRAN-SVOVLHAT.

ALMINDELIG ØSTERSHAT

HAT: GRÅ ELLER BRUN (5-20 CM) MED HVIDE LAMELLER

STOK: KORT OG HVID (SPISES IKKE)

VOKSESTED: OFTE GAMLE BØGETRÆER

ÅRSTID: HELE ÅRET, MEN ISÆR OKTOBER

LIGNER: FLERE SVAMPE LIGNER, MEN KUN ÉN ER USPISIELIG (GUMMIHAT). GUMMIHAT GENKENDES PÅ SINE GULE LAMELLER

GRAN-SVOVLHAT

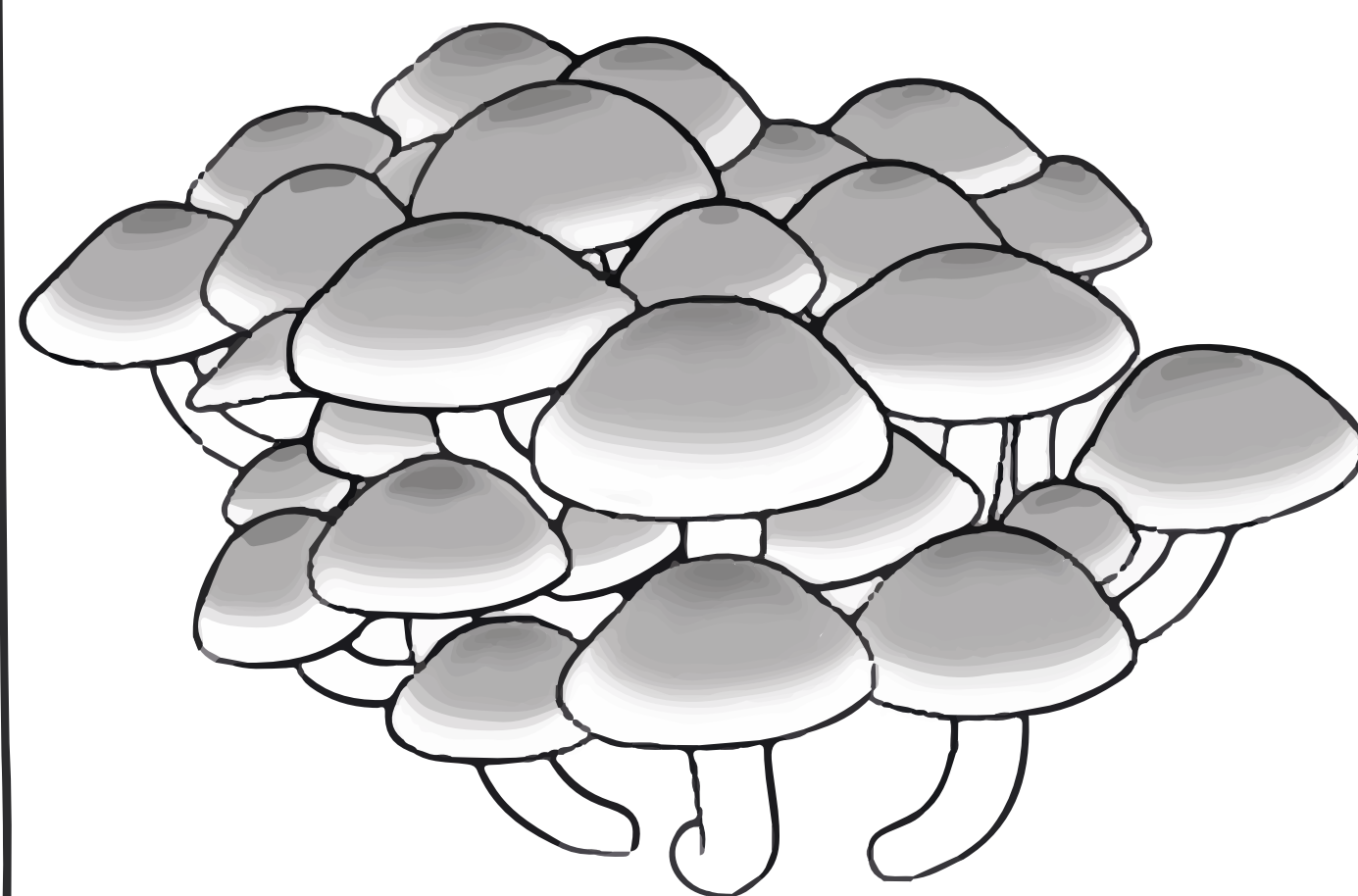
HAT: BLEG GUL MED RØDLIG MIDTE (3-7 CM)

STOK: HVIDLIG ØVERST OG BRUNLIG I BUNDEN (5-8 CM)

VOKSESTED: GRANSTUBBE

ÅRSTID: OKTOBER

LIGNER: MANGE, MEN DE FLESTE FORETRÆKKER LØVTRÆER, IKKE GRAN. DOG IKKE KNIPPE-SVOVLHAT, SOM GENKENDES PÅ MEGET BITTER SMAG

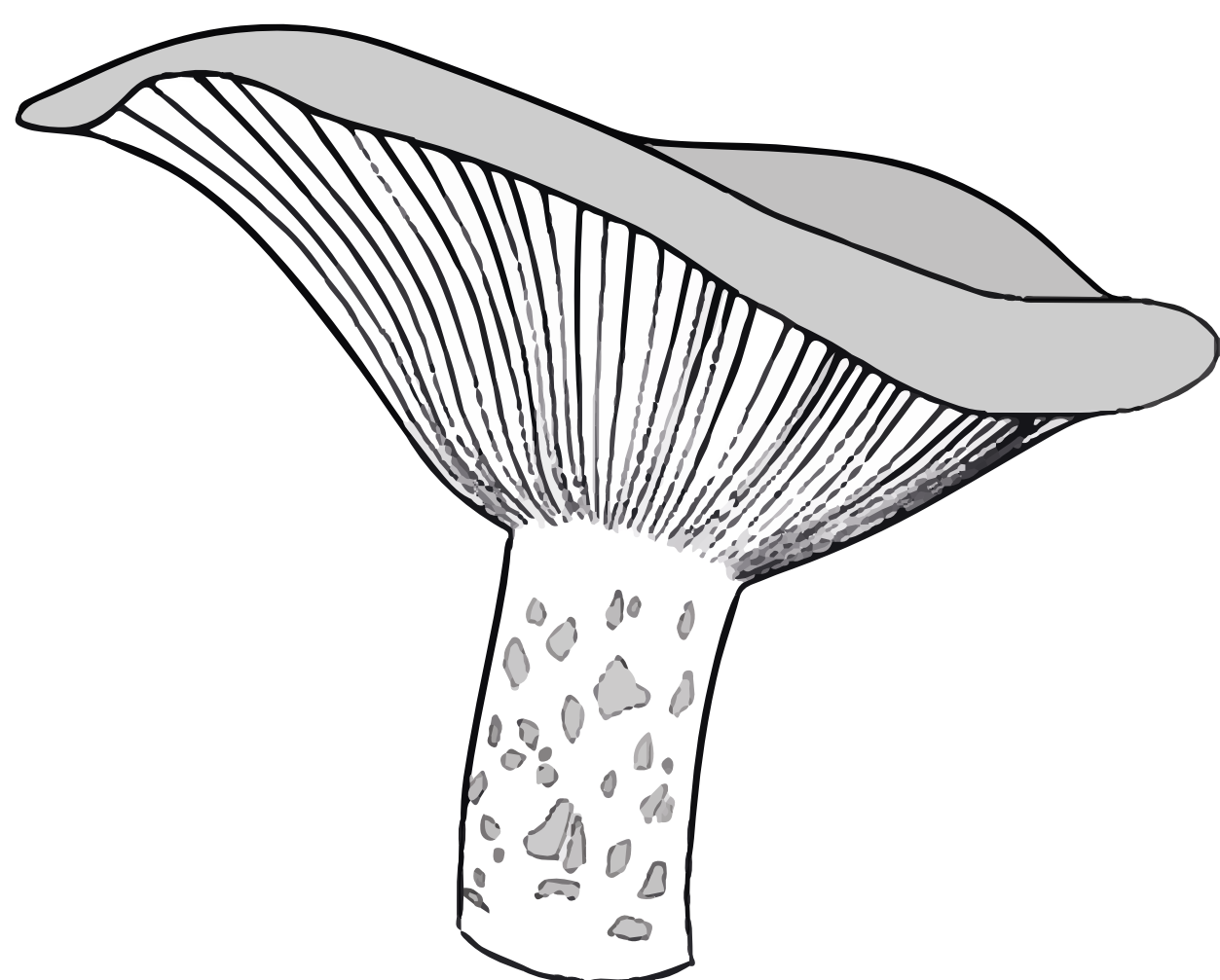
LAMELLER OG GROR PÅ JORDEN

MANGE PADDEHATTE MED LAMELLER DER VOKSER PÅ JORDEN ER GIFTIGE. DER ER DOG EN ENKELT TEST

1: KNÆK HATTEN. FØLES DET SOM AT KNÆKKE GÆR (SKØR)?

2: KOMMER DER DRÅBER AF HVID ELLER ORANGE SAFT DER HVOR PADDEHAPPEN ER SKADET?

HVIS DU KAN SIGE JA TIL BEGGE, HAR DU EN MÆLKEHAT. DER ER MANGE FORSKELLIGE MÆLKEHATTE, MEN INGEN ER GIFTIGE (NOGLE SMAGER DOG KRAFTIGT, SÅ SMAG FØR DU BRUGER DEN I MAD)

VELSMAGENDE MÆLKEHAT

MÆLKEHAT MED ORANGE SAFT

HAT: LET TIL KRAFTIGT ORANGE (5-12 CM).

STOK: ORANGE MED MØRKE HULLER (4-7 CM)

VOKSESTED: UNDER FYRRETRÆER

ÅRSTID: AUGUST-OKTOBER

ALMINDELIG KANTERAL

IKKE EN MÆLKEHAT, MEN GOD I MAD!

HAT: GUL TIL ORANGE MED KRAFTIGE RIBBER, IKKE FINE LAMELLER (2-12 CM)

STOK: GUL TIL ORANGE (2-10 CM)

VOKSESTED: VED TRÆER

ÅRSTID: AUGUST-OKTOBER

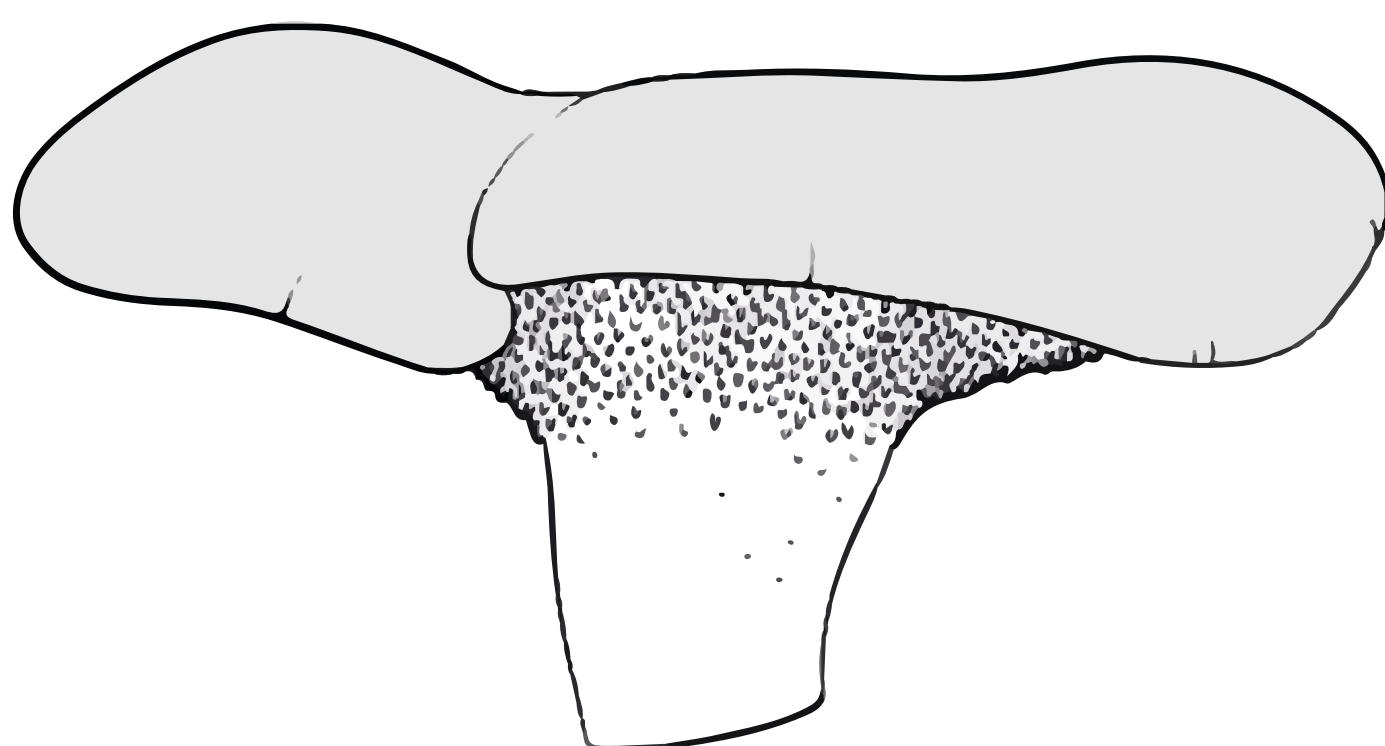
FAST KØD OG DUFTER AF TØRRET ABRİKOS

PIGGE

PIGSVAMPE ER GODE BEGYNDERSVAMPE. DE GENKENDES LET PÅ DERES PIGGE UNDER HATTEN OG INGEN AF DEM ER GIFTIGE. DOG KAN ENKELTE SVAMPE MED PIGGE SMAGE DÅRLIGT ELLER VÆRE SEJE, SÅ SMAG ET LILLE STYKKE FØR DU TILBEREDER DEN.

LUGTEN VED TILBEREDNING KAN VÆRE LIDT GRIM, MEN EFTER STEGNING ER DE FREMRAGENDE SPISESVAMPE.

ALMINDELIG PIGSVAMP

HAT: HVID TIL ORANGE (5-15 CM)

STOK: HVID (3-7 CM)

VOKSESTED: VED TRÆER (OFTEST BØGESKOV)

ÅRSTID: AUGUST-NOVEMBER

INGEN GIFTIGE SVAMPE ER HVIDE, HAR PIGGE OG SPRØDT KØD

ANDET

EN PADDEHAT ER EN HAT PÅ EN STOK. NOGLE SVAMPE LAVER IKKE PADDEHATTE, FOR EKSEMPEL STØVBOLDE OG FYRSVAMPE.

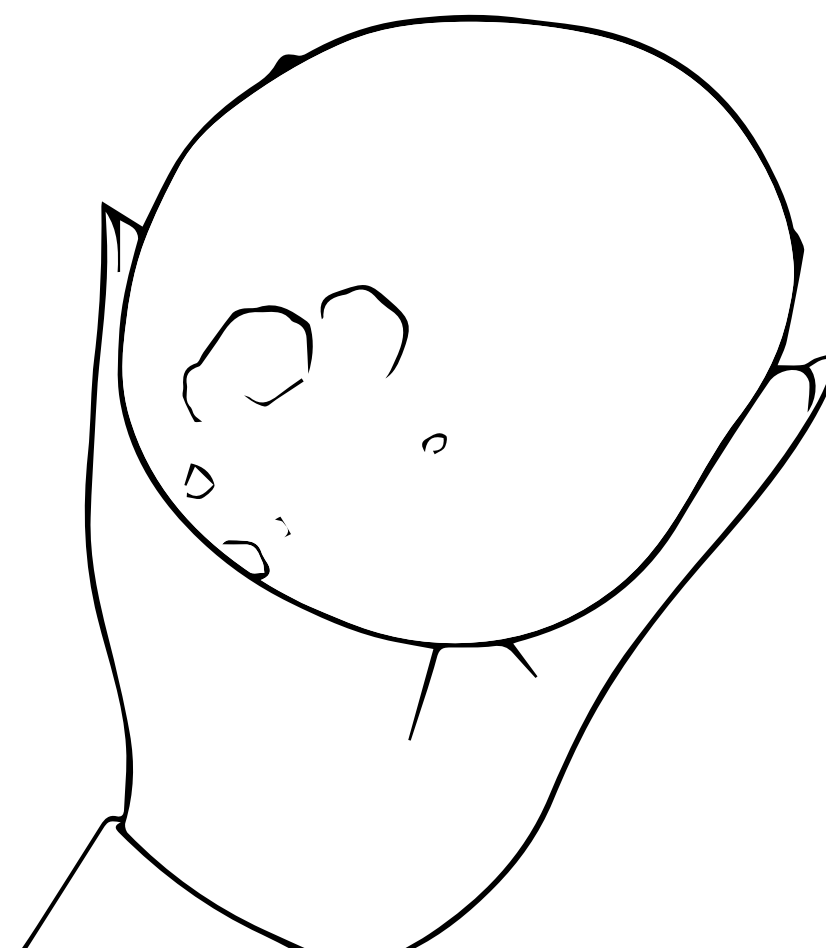
KÆMPE-STØVBOLD

FRUGTLEGEME: BOLDFORMET (10-70 CM)

VOKSESTED: ENGE OG MARKER

ÅRSTID: JUNI-SEPTEMBER

ALLE HVIDE STØVBOLDE MED RENT HVIDT KØD ER SPISELIGE (MEN LIDT KEDELIGE)

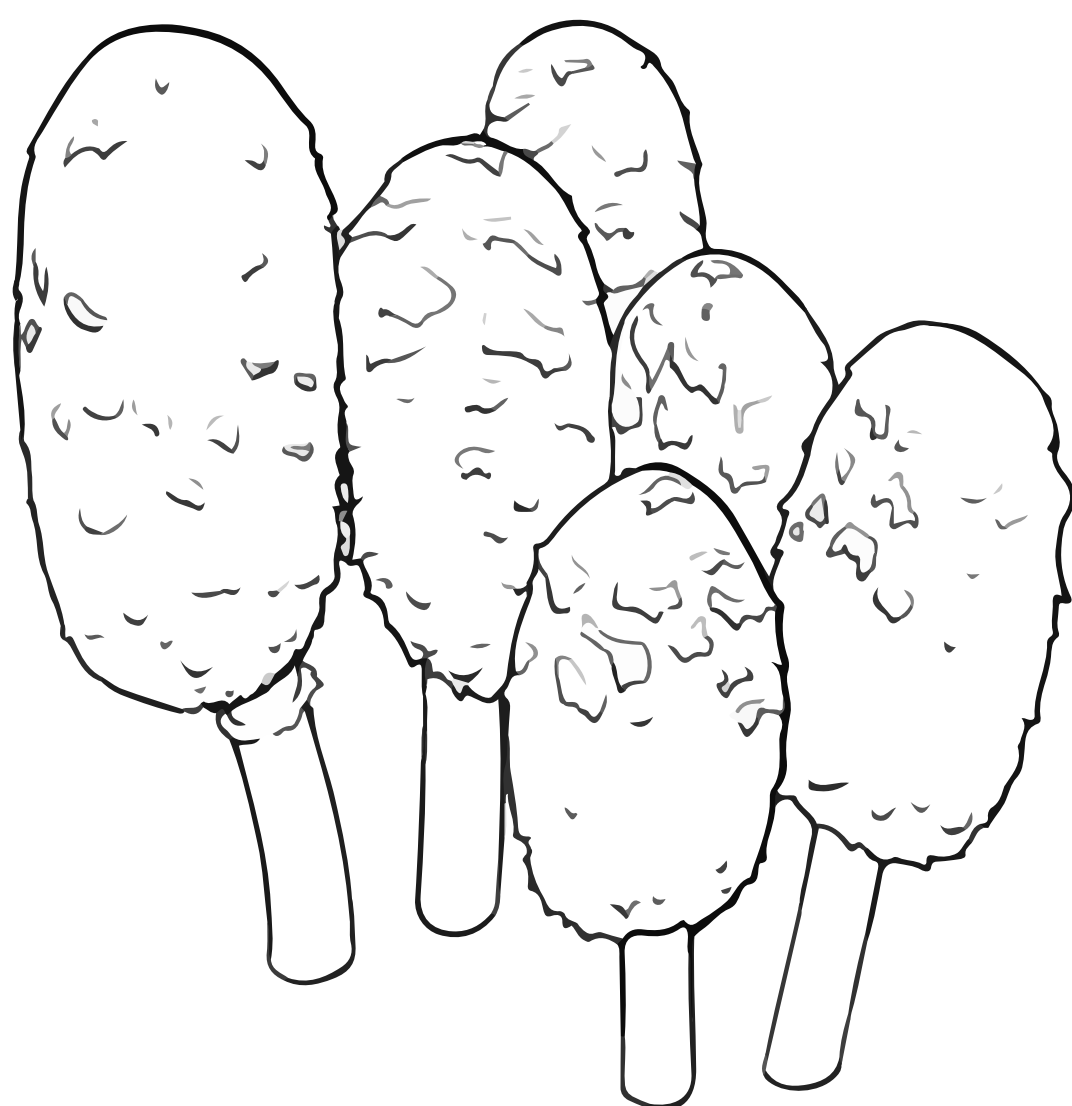

SJOVE SVAMPE

DET ER IKKE ALLE SVAMPE DER ER GODE SPISESVAMPE, MEN SVAMPE KAN VÆRE SJOVE PÅ ANDRE MÅDER. HER ER NOGLE AF DE SJOVE SVAMPE VI HAR I DANMARK.

HEKSERING

HEKSERINGE OPSTÅR, FORDI SVAMPENE UNDER JORDEN (MYCELIET) LEVER AF DØDE PLANTER. NÅR SVAMPEN HAR SPIST ALLE DE DØDE PLANTER, VOKSER SVAMPEN LIDT LÆNGERE VÆK, OG PÅ DEN MÅDE VOKSER EN RING FREM.

BLÆKHAT

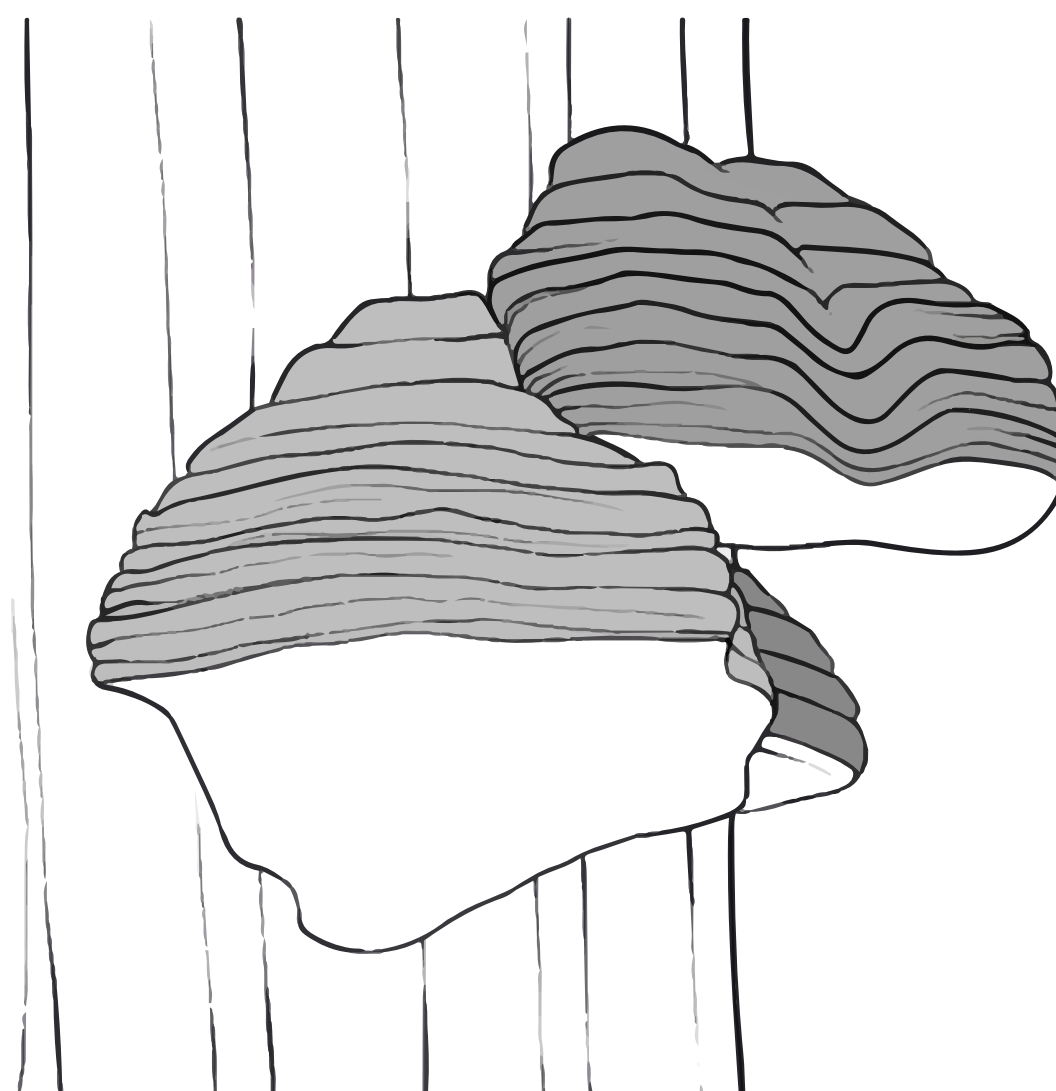
BLÆKHATTE KAN FAKTISK SPISES, HVIS MAN TILBEREDER OG SPISER DEM HURTIGT MENS DE STADIG ER HVIDE. HVIS MAN LADER DEM LIGGE EN DAG ELLER TO BLIVER DE TIL EN SORT BLÆKAGTIG VÆSKE.

HVIS MAN DRIKKER ALKOHOL EN UGE FØR ELLER EFTER MAN HAR SPIST BLÆKHAT, KAN MAN BLIVE SYG

FYRSVAMP (TØNDERSVAMP)

FYRSVAMPEN HAR SIT NAVN, FORDI MAN I GAMLE DAGE BRUGTE DEN TIL AT TÆNDE ILD MED.

VED AT SKÆRE FYRSVAMPEN I SKIVER, BANKE DEN MED EN HAMMER, KOGE DEN EN HALV TID I ASKE OG VAND, FOR SÅ AT TØRRE DEN, BLIVER DEN MEGET NEM AT SÆTTE ILD TIL. PÅ DEN MÅDE KUNNE MAN NEMT FÅ ILD FRA FYRTØJESTS GLØDER

GIFTIGE SVAMPE

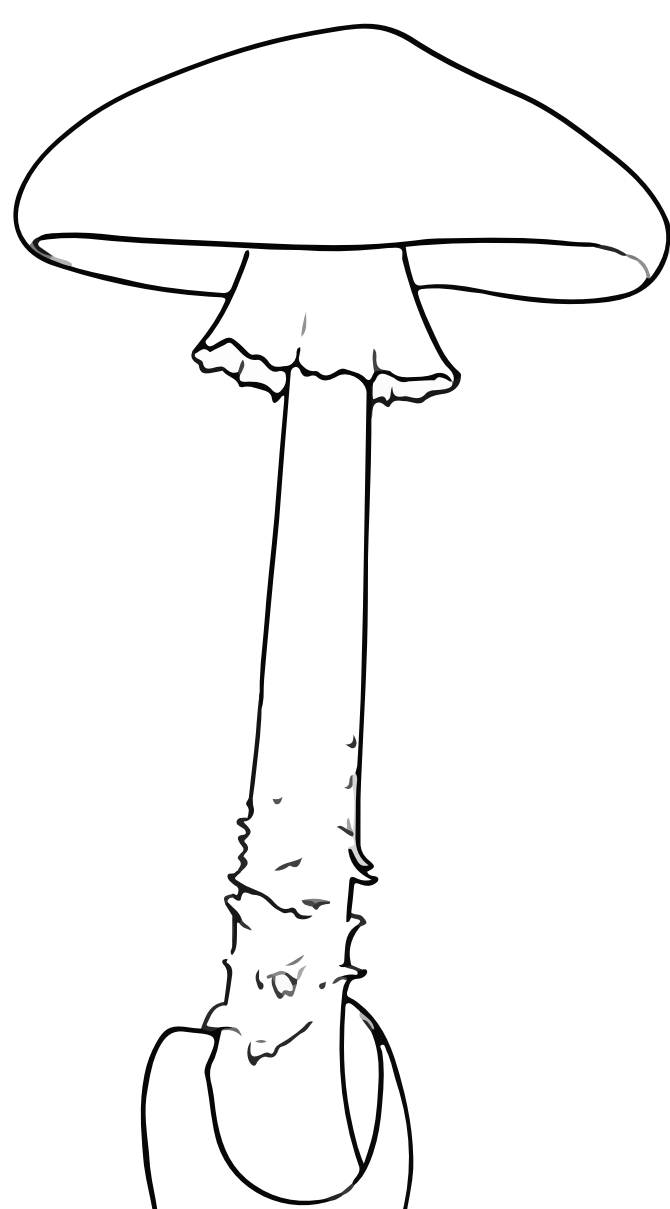
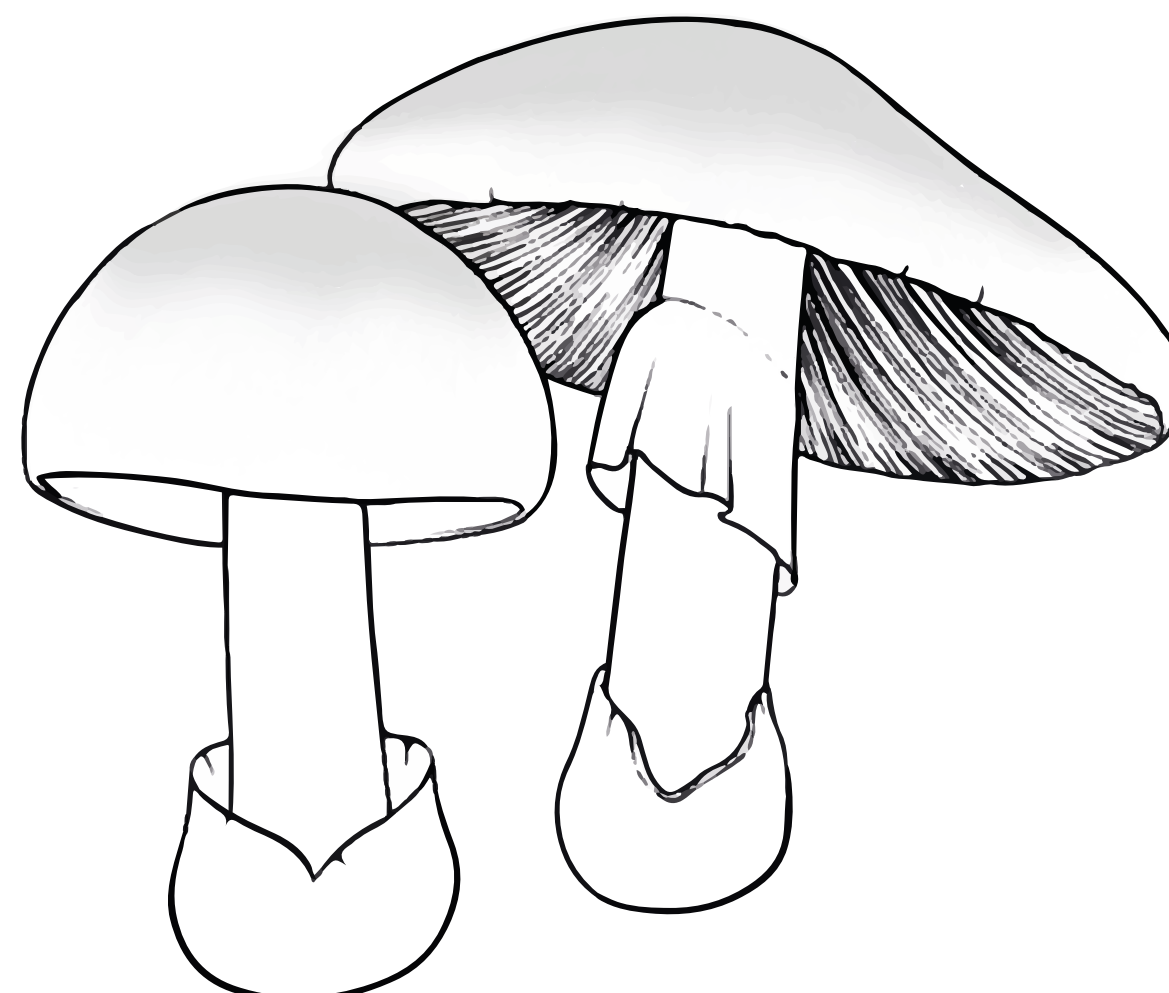
MANGE SVAMPE SMAGER IKKE BARE GRIMT, MEN ER GIFTIGE AT SPISE. HER ER NOGLE AF DE SVAMPE DU FOR ALT I VERDEN SKAL UNDGÅ!

GRØN FLUESVAMP

GRØN FLUESVAMP ER DØDELIGT GIFTIG, OG RET ALMINDELIG.

SVAMPEN VOKSER NÆR TRÆER.

HATTEN ER GUL ELLER GRØNLIG, OG EN HAR SKEDE OG STOKRING (SE S. 2).

SNEHVID FLUESVAMP

HVID FLUESVAMP ER MERE SJÆLDEN EN GRØN FLUESVAMP, MEN OGSÅ DØDELIGT GIFTIG, OG VOKSER OGSÅ NÆR TRÆER.

HVID FLUESVAMP KAN LIGNE DE ELLERS SÅ POPULÆRE CHAMPIGNON, MEN GENKENDES PÅ AT HAT, STOK OG LAMELLER ER HELT HVIDE.

RANDBÆLTET HJELMHAT

GIFTIG, OG VOKSER, LIGESOM GRAN-SVOVLHAT, PÅ GRANSTUBBE.

HELDIGVIS GENKENDES DEN LET PÅ RINGEN FOROVEN PÅ STOKKEN.

HVILKEN SVAMP ER DU?

DETTE LILLE SPIL HANDLER OM AT GÆTTE HVILKEN SVAMP DU ER.

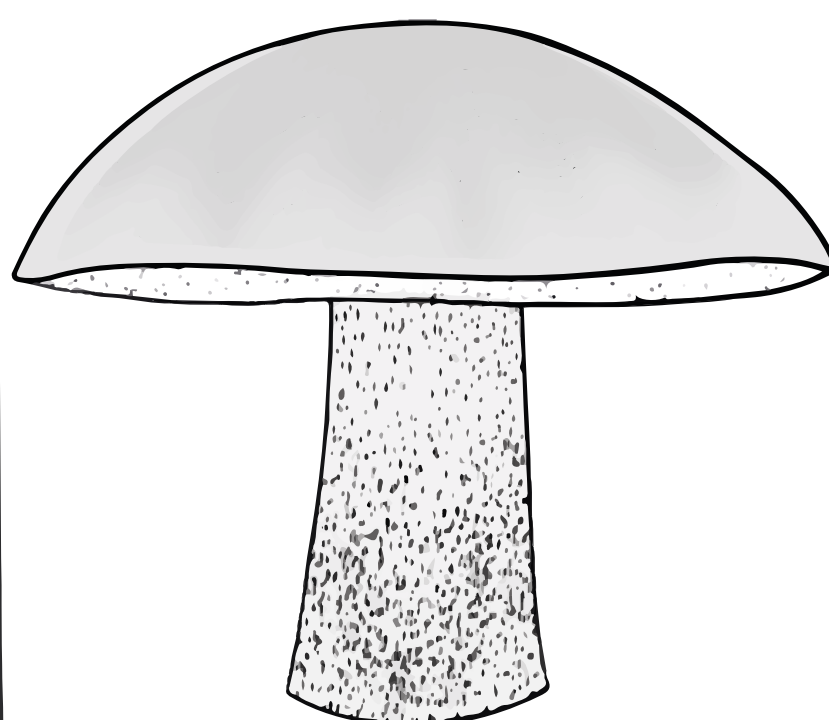
1. KLIP SVAMPE-KORTENE UD OG GÅ SAMMEN 2 OG 2
2. DEN ENE TRÆKKER ET KORT MED EN SVAMP
3. LÆS EVT. OP PÅ SVAMPEN MENS DEN ANDEN LUKKER ØJNENE
4. DEN ANDEN MÅ NU STILLE JA/NEJ-SPØRGSMÅL SÅ SOM "ER JEG SPISELIG?", "HAR JEG LAMELLER?", "HAR JEG SKÆL PÅ STOPKKEN?", "VOKSER JEG PÅ STUBBE?"
5. NÅR DER GÆTTES RIGTIGT SKIFTER I ROLLE (PRØV AT KONKURRERE OM HVEM DER GÆTTER DERES SVAMP MED FÆRREST SPØRGSMÅL)

HVAD SYNES DU VAR DET BEDSTE SPØRGSMÅL AT STARTE MED?

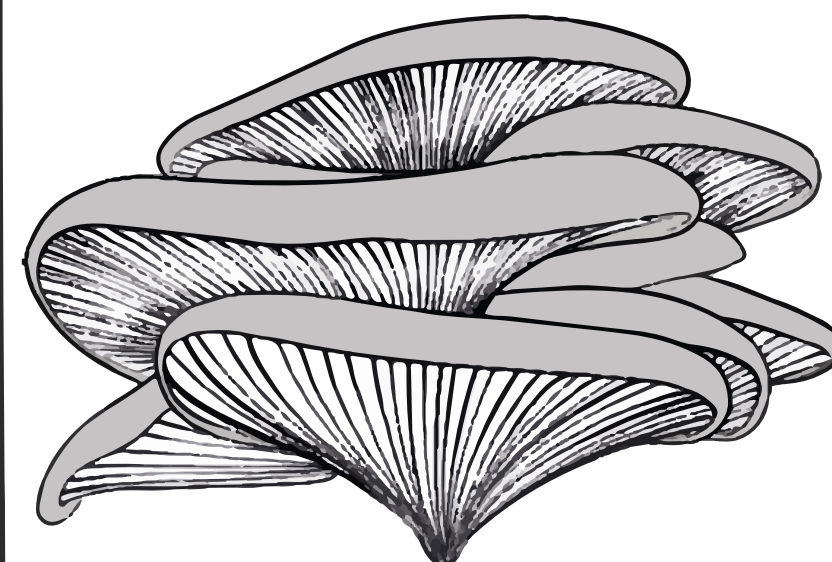
KARL JOHAN / SPISELIG RØRHAT

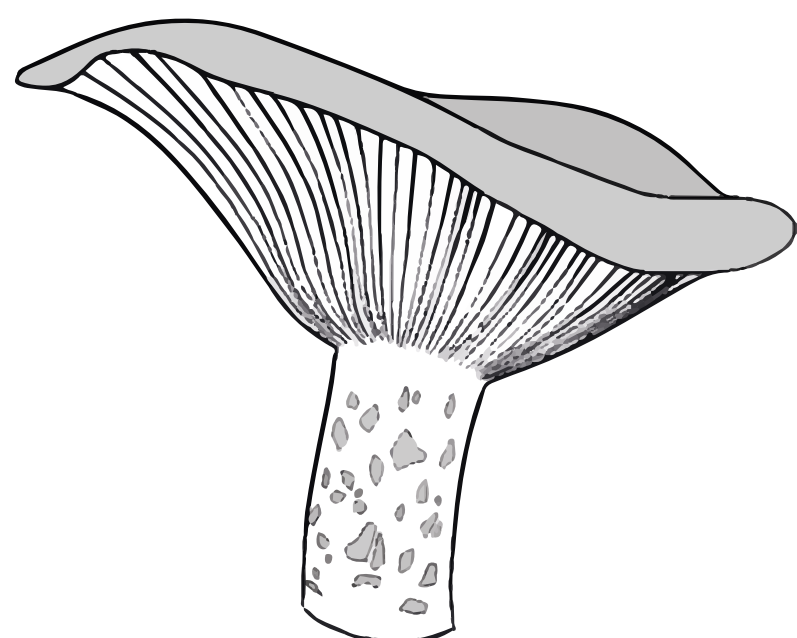
BRUN SKÆLRØRHAT

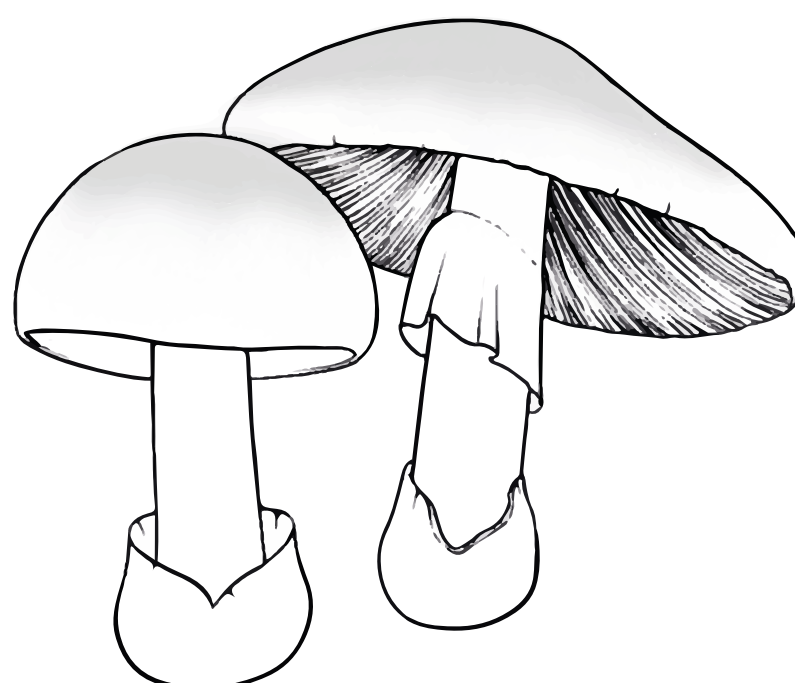
ALMINDELIG ØSTERSHAT

VELSMAGENDE MÆLKEHAT

GRØN FLUESVAMP

RANDBÆLTET HJELMHAT

PÅ SVAMPEJAGT

MÅSKE HAR DU NU LYST TIL AT GÅ PÅ SVAMPEJAGT, OG SE OM DU KAN FINDE NOGLE AF DE SPISE-SVAMPE DU NETOP HAR ARBEJDET MED. HER ER NOGLE GODE RÅD TIL EN SUCCESFULD SVAMPEJAGT.

REGEL 1

GÅ ALTID MED EN VOKSEN DER KENDER SVAMPE (MÅSKE EN NATURVEJLEDER)

REGEL 2

PLUK KUN SVAMPE DU VED ER SPISELIGE, OG KUN FRISKE SVAMPE

REGEL 3

SPIS IKKE VILDE SVAMPE RÅT, OG SPIS DEM SAMME DAG SOM DE ER FUNDET

REGEL 4

PLUK IKKE SVAMPE TÆT PÅ INDUSTRI ELLER TRAFFIKERET VEJ

DER ER OGSÅ NOGLE GODE RÅD TIL EN VELLYKKET SVAMPEJAGT

RÅD 1

MEDBRING KNIV OG BØRSTE NÅR DU SAMLER SVAMPE. DET ER BEDRE AT BØRSTE SVAMPE RENE END AT VASKE DEM

RÅD 2

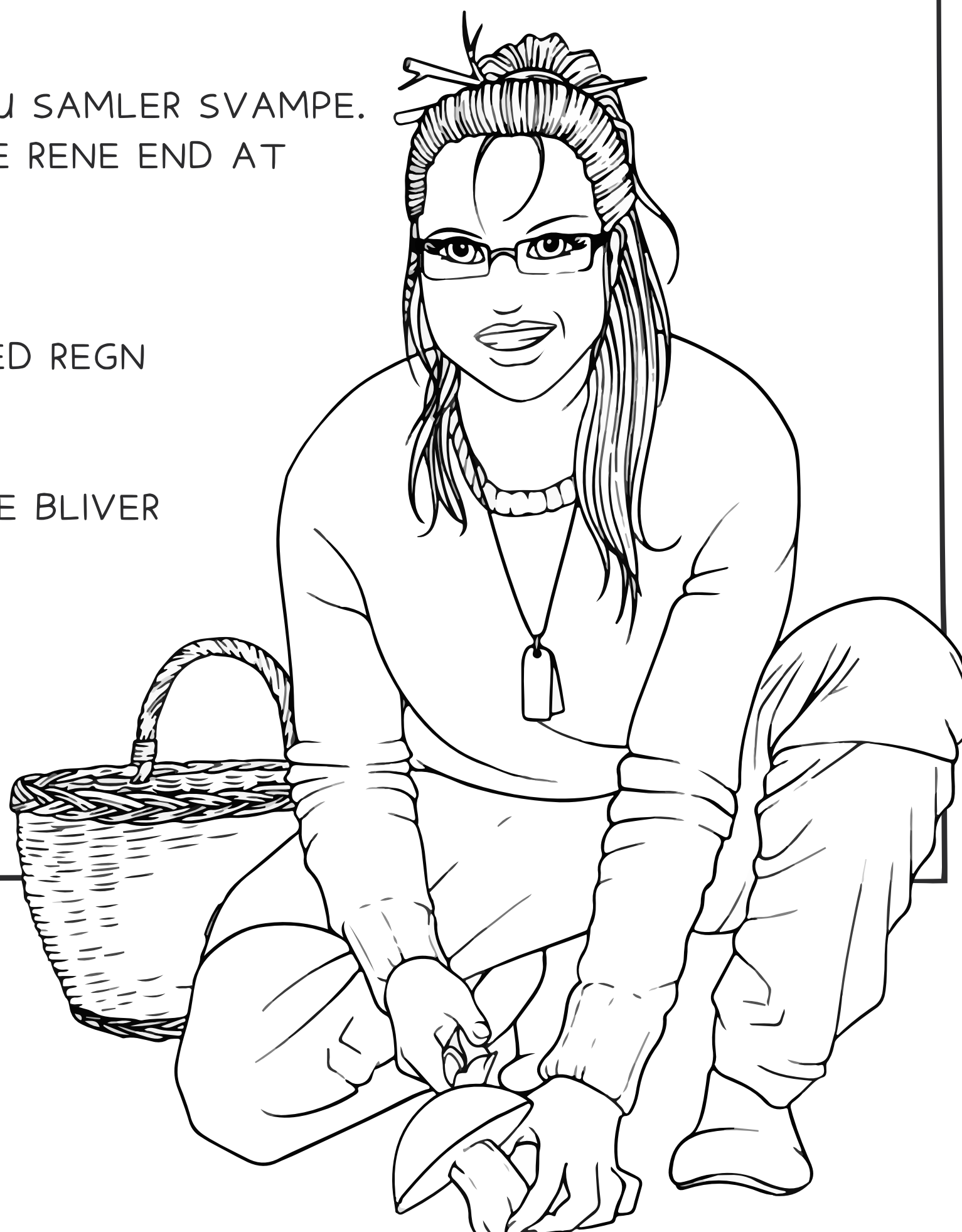
GÅ PÅ JAGT EFTER EN PERIODE MED REGN

RÅD 3

TAG EN KURV MED. NOGLE SVAMPE BLIVER DÅRLIGE HVIS DE LIGGER I EN POSE

RÅD 4

HUSK GOD PÅKLÆDNING, LIDT AT DRIKKE, OG HØJT HUMØR ... DET KAN BLIVE EN LANG TUR

GOD SVAMPEJAGT